

**Татяна ИЛИЕВА**

**СИНТАКТИКО-СЕМАНТИЧНИ ТИПОВЕ И  
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИ МОДЕЛИ СЛОЖНИ ДУМИ В  
СТАРОБЪЛГАРСКИ ЕЗИК**

*(върху материал от Йоан-Екзарховия превод на  
„Богословието“)*

**Tatyana ILIEVA**

**SYNTACTICAL-SEMANTIC TYPES AND LEXICAL-SEMANTIC MODELS OF  
THE COMPOSITA IN OLD BULGARIAN**

*(based on the John-Exarch's translation of „De fide orthodoxa“)*

*Посвещавам на 65-тата годишнина  
на проф. дфн Мария Спасова*

*Предлаганата статия разглежда синтактико-семантичните типове и лексико-семантичните модели сложни думи в старобългарски език. Изследването е направено върху лексикален материал от Йоан-Екзарховия превод на Богословието. В анализа се изхожда от теоретичната постановка, че структурното значение на словосложението, както впрочем и на всяка езикова единица, която е семантично и формално разчленена, представлява не прост сбор от лексикални значения на съставните му единици, а взаимодействие между тях на основата на определени предикатни отношения. Въз основа на конкретния анализ авторката заключава, че разнообразието от синтактико-семантични типове и лексико-семантични модели сложни думи само в един паметник разкрива богатите словообразователни възможности*

на младия книжовен език и способността му адекватно да предаде чуждоезиковите образци със собствени речеви средства.  
**Ключови думи:** композиционни модели, старобългарски, Йоан-Екзарховият превод на Богословието (ЙоЕБ)

*In the article are analysed any syntactical-semantic types and lexical-semantic Models of the Composita in Old Bulgarian, based on the John-Exarch's translation of "De fide orthodoxa" (so called Nebessa). The Author concludes, that the composition models in Nebessa (on the basis of first or second component) can be seen also in the other COBM. The fact that the vocabulary of Nebessa stands close to the vocabulary of other COBM is obvious not only in concrete coinciding of lexemes, but also in the common word-building of the compositions (one and the same first and second components and one and the same suffixes). New compositional variants that we see in John Exarch's text fill in the gaps in the lexical-semantic paradigms of the compositional models that the lexicographic tradition knows from earlier or later monuments. The first semantic correspondence in a number of couples of Greek and Slavonic lexemes even in cases of variability in the forms testifies to an established standard of translation, to a uniformity of the principles of translation.*

**Key words:** composition models, Old Bulgarian, John-Exarch's translation of "De fide orthodoxa"

Композицията е един от най-древните способности на речепроизводство изобщо в славянските езици. Като един от основните начини за образуване наименования на нови понятия в отделните исторически периоди на езика тя е била обект на изследване в различни аспекти (произход, същност, семантика, структура, словообразователна и морфематична характеристика на сложните думи, отношение към чуждите образци) от много учени палеослависти: Востоков (1863), Миклошич (1875), Ягич (1898), Дикенман (1934), Ваян (1948), Селищев (1951), Матрели (1952), Мейе (1957), Шуман (1958), Сперански (1960), Вялкина (1966, 1974), Баур (1968), Пол (1970), Цет (1970), Цейтлин (1986), Черемисина (1983), Арума (1985), Молнар (1985). В българската лингвистика върху тази проблематика са

---

<sup>1</sup> Теоретическите постановки са по Кацнельсон, С. Д. Содержание слова, значение и обозначение, М.-Л., 1965, с. 65 и сл.

работили Младенов (1979), Давидов (1991), Станков (1994), Спасова (1999), Мострова (1995, 2004, 2007) и др.

Предлаганата статия разглежда синтактико-семантичните типове и лексико-семантичните модели сложни думи в старобългарски език. Изследването е направено върху лексикален материал от Йоан-Екзарховия превод на Богословието (нататък ЙоЕБ). Това съчинение е особено подходящо за проучвания в областта на словопроизводството през Симеоновата епоха, като се има предвид неговата представителност за развитието на книжовния ни език във времето X–XI в., когато възниква значително количество словосложения в резултат от калкиране на гръцки думи по книжен път.

В анализа се изхожда от теоретичната постановка, че структурното значение на словосложението, както впрочем и на всяка езикова единица, която е семантично и формално разчленена, представлява не прост сбор от лексикални значения на съставните му единици, а взаимодействие между тях на основата на определени предикатни отношения (Кацнельсон 1965: 65 и сл.)<sup>1</sup>. Съдържанието на номинацията (процесът на създаване на едно наименование) се явява винаги кондензация от значението на изречението, че формирането на словообразователния модел може нерядко да се представи като последователен процес на трансформация на изречението, и по-конкретно на изречение от определен тип еднословно наименование. По такъв начин посредством съпоставка на компонентите, участващи в сложението, с членовете на изречението, в което това сложение може да бъде развито, и по-точно със семантичните роли, които членовете на изречението изпълняват, би могъл да се установи синтактико-семантичният мотивационен образец на всеки един словообразователен модел, а оттук и различните номинационни типове композита. Група сложения се отнасят към един словообразователен модел от общ граматико-семантичен номинационен тип, ако имат: еднаква понятийна структура, еднаква ономасиологична структура, еднаква лексико-граматическа категория на произвеждащите основи и еднакъв словообразователен формант.

Под понятийна структура на думата се разбира организацията на семите в семемата, но не според конкретното им съдържание, а според тяхната инвариантна общосемантична характеристика.

Например признаците предмет, действие, свойство, количество, време, място и т.н. са само идеални същности и обобщения на редица конкретни семи в състава на отделните сложения.

От гледна точка на композитната номинация интерес представляват не всички семи, принадлежащи към понятийното съдържание на един езиков знак, а само онези от тях, които са експлицирани в процеса на номинацията и са послужили за основа на названието – т.нар. номинационни признаци. При трансформиране на синтагемата – обобщения инвариантен вид на конкретното изречение, в семема част от информацията се редуцира.

Под еднаква понятийна структура на група словосложения се разбира еднакъв състав от номинационни признаци, при което еднаквостта отново се разглежда на категориално, а не на индивидуално равнище на значението на отделната дума. Например, сложенията *народосътворецъ*, *богосъсъць* и *водѣлѣан* имат еднаква понятийна структура, защото понятийното съдържание и на трите се състои от едни и същи инвариантни семи: лице-действие-предмет.

На следващия етап от процеса на номинацията съставът от номинационни признаци се категоризира в зависимост от съществуващите в дадения език ономасиологични категории. В индоевропейските езици съществуват три основни ономасиологични категории – предметност, признаковост и процесуалност. Известно е, че формирането на новата дума става върху основата на най-общите граматически класове, представени в езика – частите на речта (т.нар. лексико-семантични категории, бел. Т. И.). Явлението или обектът, които трябва да бъдат назовани, се включват първоначално в определен понятиен клас, притежаващ в дадения език свой категориален израз, а след това в рамките на този клас се определя от някакъв признак. При непроизводните думи ономасиологичната категория остава неразложима на съставни части с оглед на названието. При производните думи, словосложенията и словосъчетанията ономасиологичната категория е разложима на съставни части – тя е експлицитно дадена.

Съобразно това как информацията от изреченски тип се трансформира в словообразователния процес, какви са съставът от номинационни признаци и ономасиологичната категория сложните думи биват:

1. Сложни думи с равноправни, независещи помежду си компоненти:

1.1. Изброяващ тип словосложения – от този вид намерих само един композит в гръцкия оригинал –  $\nu\upsilon\chi\theta\acute{\eta}\mu\epsilon\rho\nu$ , преведен у Йоан Екзарх посредством словосъчетанието „дънь же и ноць”;

1.2. Субектно-предикатни словосложения, при които първият член се явява субект на действие, изразено във втората част, например „богоявление = богъ являють сѧ, гр.  $\theta\epsilon\omicron\phi\alpha\nu\epsilon\acute{\iota}\alpha = \theta\epsilon\omicron\varsigma \phi\alpha\nu\epsilon\tau\alpha\iota$ ”.

Тук спадат и сложните образувания с първа съставка само-, представляващи терминологични наименования на абсолютните и субстанциално присъщи свойства на Божеството: „самоблажество = самъ юсть блаженство, самобытие = самъ юсть бытие, самосвѣтъ = самъ юсть свѣтъ”;

2. Сложни думи с неравноправни отношения на зависимост между компонентите А и Б (почти винаги вторият компонент е определящ, бел. Т. И.):

2.1. *Composita determinativa*, на които компонент А служи за определение на компонент Б. Мотивиращото словосъчетание на тези състави се състои от определяемо и неговото определение, изразено посредством прилагателно, числително или наречие. То представлява просто номинативно изречение от вида **S est A**. Тези сложни думи се отнасят към лексико-семантичните типове:

**сложни прилагателни:**

– наречие + прилагателно: *приснозелень, долуперивъ, присношьствьнъ*;

– наречие + причастие: *приснод, приснотекд*;

– числително + причастие: *пръворожденъ, пръвородивъ*;

**сложни съществителни:**

– прилагателно + съществително: *милосръдство, правосъдство, благо-мъжество, цѣломъдрство*;

– числително + съществително: *юдиновластие, юдиносѣщество, пръвоводць*;

– наречие + съществително: *приснодѣва, приснобытие, присносѣщество, пакы-порождество*;

#### **сложни глаголи:**

– наречие + глагол: *прѣждепрѣобразовати* ;

2.2. *Composita attributiva*. Мотивиращото словосъчетание на тези *composita* се състои от причастие със значение ‘имащ, притежаващ’ + допълнение (компонент Б) и определение към него (компонент А). Ето защо тези сложения се наричат още *composita possessiva*. Те се отнасят предимно към лексикосемантичните типове:

#### **сложни прилагателни:**

– прилагателно + съществително: *равномоуцънъ* = *имыи равнънъ моуць, мѣногооуитъ, благовоуцъ, милосрѣдъ, милосрѣднъ*;

– числително + съществително: *шестокриуцънъ* = *имыи шесть криуць, ѳдиновластънъ* = *имыи ѳдинъ власть, ѳдиносѣщънъ* = *имыи ѳдино сѣщство*;

– местоимение + съществително: *тождемоуцънъ* = *имыи тѣждѣ моуць, своѣобразънъ* = *имыи свои образъ*;

– съществително + съществително: *огнедѣшнъ* = *имыи дѣшъ тако огонь, кръстообразънъ* = *крѣста образъ имыи*.

#### **сложни съществителни:**

– числително + съществително: *ѳдиноmaterъць* = *имыи ѳдинъ матеръ*;

– прилагателно + съществително: *уръноризъць* = *имыи урнънъ ризъ*.

#### **сложни глаголи:**

– ѳмилосрѣдити ‘правя така, че някой да има мило сърце’.

2.3. *Composita objectiva*. При тези сложения съществуват обектно-предикатни отношения между съставящите ги компоненти. При описателно предаване на такава дума един от компонентите се предава с косвен падеж. Тези *composita* се отнасят предимно към следните лексико-семантични типове:

#### **съществителни:**

– съществително + съществително: *вогородица* = *таже кога родила ѳсть, жтровомилюсть* = *жтровы милость*;

– прилагателни + глагол: *хытрокъзньць* = *ижѣ хытрости коветъ, чистодѣтель* *ижѣ чистаа дѣла дѣлаеть*

– местоимение + глагол: *въсвидѣць* = *ижѣ въсе видить*

**прилагателни:**

– глагол + съществително: *любовѹловѣуѣскѣ* = *иже любить лю-  
дие, любо-сластивѣ* = *иже любить сласти*;

– съществително + страдателно причастие: *крѣстознаменанѣ*  
= *крѣстоиъ знаменанѣ*

– съществително + деятелно причастие: *златосицаиѣ*;

– съществително + глагол: *рѣкотворенѣ* = *рѣкоюъ сътворенѣ,  
волевратенѣ*;

– прилагателно + причастие: *животворивѣ* = *иже творитѣ живѣ*;

– прилагателно + глагол: *добробольнѣ, благовольнѣ, живот-  
воренѣ*;

– прилагателно + съществително: *достойновѣренѣ* = *иже  
достойнѣ вѣрѣ*.

Съобразно обектно-предикатните отношения между съставя-  
щите ги компоненти *composita objectiva* биват:

а) такива, при които А е обект на действие Б:

съществителни – *ѹловѣколюбѣць, мѣздодатѣць, богоносѣць,  
родотворѣць, хѣтрокъзньць; боговѣдѣннѣ*;

**прилагателни – волевратенѣ;**

глаголи – *ѹдотворити, лицѣтворити*;

б) такива, при които А изразява принадлежност на Б – *жтробы  
милость*;

в) такива, при които А изразява инструментално отношение  
спрямо Б прилагателни – *крѣстознаменанѣ, рѣкотворенѣ, богодѣшнѣ*  
'вдъхновен от Бога';

г) *composita elativa* – при тях семата за степен вместо афик-  
сално се изразява посредством пълнозначна дума. Като първи  
компонент на сложението встъпват *мѣного-, всѣ-: всѣмогы, всѣ-  
гѣбы, мѣногосилянѣ, мѣногоѹчинѣ*.

Значително по-рядко доминиращ е първият елемент, например  
*хотовратенѣ* = *иже хоцетѣ обратити с-*. Особено характерен е слу-  
чай при образуванята с първа съставка *любо-*, отнасящи се към  
лексико-семантичния тип 'А глагол (действие) + Б прилагателно (ка-  
чество)', например *любоплатѣнѣ* = *иже любить платѣ, любовѹло-  
вѣуѣскѣ* = *иже любить людие, любосластивѣ* = *иже любить сласти*

От направения преглед се вижда, че синтактико-семантичният  
тип на сложните думи е тясно свързан с техния лексикосемантичен

модел, т.е. двата параметъра взаимно се ограничават – даден синтактико-семантичен композиционен тип се реализира посредством ограничен брой лексикосемантични модели и обратно, един лексикосемантичен модел репрезентира само ограничен брой синтактико-семантични типове: *composita determinativa* се образуват от компонент А със значение за качество или количество и компонент Б с предметна семантика; *composita attributiva* се образуват от компонент А със значение за качество или количество и компонент Б с качествена семантика, най-често мотивиран от съществително име; *composita objectiva* имат съставка Б, мотивирана от глаголна основа, независимо дали има предметно, качествено и процесуално значение, и съставка А с предметно значение. Съобразно това са регистрирани следните

### Граматико-семантични типове сложения

#### *Composita substantiva*

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци ‘предмет-действие-предмет’ и ономазиологична категория ‘название на действие върху обект’:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
Съществително	глагол	-ъство	чудотворъство, уловъколичество уловъкостроителство
Съществително	глагол	-ъствие	богословъствие
Съществително	глагол	-ъние	боговъдъвъние, чудотворъние сънотворъние
Прилагателно	глагол		благовъщъние

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *обективирано действие* и *признак* и ономазиологична категория *процесуално свойство с неговата качествена определеност*:



Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
наречие	глагол	- ние	приснобытие
наречие	глагол	- ние	пръдположение, нскропытание
наречие	глагол	-ство	присножцество, пакыпорождество
прилагателно	глагол	- ние	Добровоние, Добромыслие
прилагателно	глагол	- ние	Добромышление, Благомышление Благоволение, Благозволение Злосмръдение
прилагателно	глагол	-ство	Добровърство, Добровольство Благовольство, Првосждство
прилагателно	глагол	-ствие	Добродръствие
прилагателно	глагол	∅	Благовои

В семантиката на тези лексеми се наблюдава различна степен на неутрализация на глаголността и образуване на отвлечено значение. В тази група спадат както думи от типа *название на действие*, така и такива с атрибутивна или качествена характеристика.

Граматико-семантични типове сложения с номинационен признак *обективиран съставен признак* и ономаσιологична категория *атрибутивно свойство*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
числително	глагол	-ство	едножцество = еже едножцъноу быти едновластьство = еже едновластьноу быти
прилагателно	съществително	-ство	Благожжство = еже благожжъноу быти мносръдство = еже мносръдъноу быти
прилагателно	прилагателно	-ство	цъломждръство = еже цъломждръноу быти

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *предмет и количество* и ономаσιологична категория *обект с определена количествена характеристика*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
съществително	съществително	- ние	полунощие

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *предмет и място* и ономасиологична категория *обект с определени локални параметри*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
прилагателно	съществително	- нник	разъносторанник

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *лице и действие* и ономасиологична категория *лице, извършващо действие върху даден обект*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
съществително	глаголна основа	-ъць	мъздодатъць, родотворъць, богоносъць, чловѣколюбъць
прилагателно	глаголна основа	∅	зѣлодѣн, любодѣн
прилагателно	глаголна основа	-ъць/-нцъ	хытрокъзнъць, добродавъць, благодѣнцъ
прилагателно	глаголна основа	-тѣль	чнстедѣтель
местоимение	глаголна основа	-ъць	всѣвндѣць
съществително	причастие	∅	водѣль
местоимение	причастие	∅	всѣгубѣ

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *лице- признак-предмет* и ономасиологична категория *лице, което притежава предмет с определен признак*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
прилагателно	съществително	-ъць	чрънорнзъць
числително	съществително	-ъць	кѣдннматѣрьць

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *лице и признак* и ономасиологична категория *лице, носител на признак*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
наречие	съществително	∅	приснодѣва
числително	съществително	-ъць	прѣвождѣць

## Composita adjectiva

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *признак-признак-предмет* и ономасиологична категория *признак – притежание на обект с определен признак*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
прилагателно	съществително	- ънѣ	доброчѣстѣнѣ, добровѣрѣнѣ, добрвольнѣ, благовольнѣ, многорѣдѣнѣ, маловрѣменѣнѣ многовожѣнѣ, многоименѣнѣ, многообрадѣнѣ, многоудѣстѣнѣ
числително	съществително	- ънѣ	ѣднновѣдѣстѣнѣ, шестокрѣнѣнѣ
съществително	съществително	- ънѣ	огнедушнѣнѣ. кръстообрадѣнѣ
местоимение	съществително	- ънѣ	тождѣмоуцѣнѣ

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *признак-действие-предмет* и ономасиологична категория *присъщност на свойство в резултат от действие, извършено от някого или посредством нещо*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
съществително	Глагол	PtcPraetPass -анѣ/-енѣ	богодѣухновенѣ кръстознаменанѣ
съществително	Глагол	-ѣнѣ	рѣжкотворѣнѣ, богодѣуховѣнѣ

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *признак и време* и ономасиологична категория *присъщност на признак с определена времева характеристика*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
наречие	относително прилагателно	-ЪНЪ	ПРНСНОДЪВЪНЪ ПРЪЖДЕОУСТАВЪНЪ
числително	относително прилагателно	-ЪНЪ	ЧЕТВРЪДЪНЧЕВЪНЪ
наречие	глагол	PtcPraesAct	ПРНСНОТЕКЪ, ПРННСОСЪ
числително	глагол	PtcPraetAct PtcPraetPass	ПРЪВРОДНЪ, ПРЪВРОЖДЕНЪ
наречие	качествено прилагателно	-ЕНЪ	ПРНСНОЗЕЛЕНЪ

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *признак-действие-място* и ономазиологична категория *присъщност на процесуално свойство с определена локална характеристика*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
наречие	глагол	- НЪЪ	ДОЛУЦЕРНЪЪ

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *признак-действие-начин* и ономазиологична категория *присъщност на процесуално свойство с определена модална характеристика*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	Примери
наречие	прилагателно	- НЪЪ	ДОБЪРПРИКАЗННЪЪ

Граматико-семантични типове сложения с номинационни признаци *признак и количество* и ономазиологична категория *присъщност на свойство в определена степен*:

Компонент А	Компонент Б	суфикс	примери
Прилагателно	прилагателно	-ЪНЪ	МЪНОГОБОЖЪСТВЪНЪ, МЪНОГОСНАЪНЪ МАЛОГОДЪНЪ, НЕМЪНОГОПЫТЪНЪ РАВЪНОМОЦЪНЪ

Местоимение	причастие		всьсемо҃гы, всьсєблажєнѣ
Местоимение	прилагателно	-ьнѣ	всьсемоцѣьнѣ
Местоимение	прилагателно	∅	всьсєсвѣтѣ

Грамати́ко-сема́нтични типове сло́жения с номинационни признаци *действие-признак-предмет* и онома́сиологична категория *процес на усвояване обект с определен признак*:

Компонент А	Компонент Б	суффикс	Примери
прилагателно	съществително	- нтн	оумнлосрѣднтн

В заключение мога да кажа, че сложните думи като типологична характеристика на преводите от периода на Първото българско царство и активен словен фонд на старобългарския език се създават във връзка с необходимостта от изграждане на лексикален инвентар с висока книжна маркировка, който трябва да обслужи определени номинативни потребности при назоваване на специфични понятия. Съпоставката с други текстове показва, че синтактико-семантичните типове и лексико-семантичните композиционни модели от ЙоЕБ са застъпени и в класическите старобългарски паметници (КСП), и в другите произведения от същата епоха. Тяхното разнообразие разкрива богатите словообразователни възможности на младия книжовен език и способността му адекватно да предаде чуждоезиковите образци със собствени речеви средства.

## ЛИТЕРАТУРА

**Востоков, А. Х. 1863:** Востоков, А. Х. *Грамматика церковнославянского языка*. СПб.

**Vostokov, A. H. 1863:** Vostokov, A. H. *Grammatika tserkovnoslavyanskogo yazika*. SPb.

**Бояджиев, Т. 1986:** Бояджиев, Т. *Българска лексикология*. С.

**Boyadzhiev, T. 1986:** Boyadzhiev, T. *Balgarska leksikologiya*. S.

**Вялкина, Л. В. 1964:** Вялкина, Л. В. Сложные слова в древнерусском языке в их отношении к языку греческого оригинала (на материале Ефремовской кормчей). // *Исследования по исторической лексикологии древнерусского языка*. М., с. 94–118.

**Vyalkina, L. V. 1964:** Vyalkina, L. V. Slozhne slova v drevnerusskom yazóke v ih otnoshenii k yazóku grecheskogo originala (na materiale Efremovskoy kormchey). // *Issledovaniya po istoricheskoy leksikologii drevnerusskogo yazka*. M., s. 94–118.

**Вялкина, Л. В. 1966:** Вялкина, Л. В. Греческие параллели сложных слов в древнерусском языке XI–XIV вв. // *Лексикология и словообразование древнерусского языка*. М.

**Vyalkina, L. V. 1966:** Grecheskie paralleli slozhnhh slov v drevnerusskom yazyke XI–XIV vv. // *Leksikologiya i slovoobrazovanie drevnerusskogo yazyka*. М.

**Давидов, А. 1993:** Давидов, А. Словообразуване на съществителните, Словообразуване на прилагателните. // *Граматика на старобългарския език*. С., с. 176–191 и 212–224.

**Davidov, A. 1993:** Davidov, A. Slovoobrazuvane na sashtestvitelnite, Slovoobrazuvane na prilagatelnite. // *Gramatika na starobalgarskiya ezik*. S., s. 176–191 i 212–224.

**Земская, Е. А. 1973:** Земская, Е. А. *Современный русский язык. Словообразование*. М.

**Zemskaya, E. A. 1973:** Zemskaya, E. A. *Sovremenny russkiy yazk. Slovoobrazovanie*. М.

**Илиева, Т. 2006:** Илиева, Т. Сложни думи в Книгата на пророк Йезекиил по препис от XIV в. // *Българска филологическа медиевистика*. Сб. научни изследвания в чест на проф. дфн Иван Харалампиев. В. Търново,.

**Ииева, Т. 2006:** Ilieva, T. Slozhni dumí v Knigata na prorok Yezekiil po prepis ot XIV v. // *Balgarska filologicheska medievistika*. Sbornik nauchni izsledvaniya v chest na prof. dfn Ivan Haralampiev. V. Tarnovo.

**Коллар, Д. 1969:** Коллар, Д. Сложное слово как особый структурный тип слов. // *Slavistické studie jazykovedné*. Bratislava.

**Kollar, D. 1969:** Kollar, D. Slozhnoe slovo kak osoby strukturny tip slov. // *Slavistické studie jazykovedné*. Bratislava, 1969.

**Мейе, А. 1951:** Мейе, А. *Общеславянский язык*. М.

**Meуe, А. 1951:** Меуе, А. *Obshteslavyyanskiy yazók*. М.

**Младенов, Ст. 1979:** Младенов, Ст. *История на българския език*. С., 1979.

**Mladenov, St. 1979:** Mladenov, St. *Istoriya na balgarskiya ezik*. S., 1979.

**Селищев, А. М. 1951:** Селищев, А. М. *Старославянский язык*. I. М., 1951.

**Selishtev, A. M. 1951:** Selishtev, A. M. *Staroslavyyanskiy yazik*. I. M., 1951.

**Спасова, М. 1999:** Спасова, М. *Сложните думи в съчиненията на Григорий Цамблак*. В. Търново, 1999, 166 с.

**Spasova, M. 1999:** Spasova, M. *Slozhnite dumí v sachineniyata na Grigoriy Tsamblak*. V. Tyrnovo, 1999, 166 s.

**Сперанский, М. Н. 1960:** Сперанский, М. Н. Из наблюдений над сложными словами в стиле литературной русской школы XV–XVI вв. (Из истории византийско-югославянско-русских связей) // *Из истории русско-славянских литературных связей*. М., 1960, с. 160–197.

**Speranskiy, M. N. 1960:** Speranskiy, M. N. Iz nablyudeniy nad slozhnymi slova-mi v stile literaturnoy russkoy shkol XV–XVI. (Iz istorii vizantiysko-yugoslav-iansko-russkih svyazey) // *Iz istorii rusско-slavyanskikh literaturnóh svyazey*. M., s. 160–197.

**Цейтлин, Р. М. 1977:** Цейтлин, Р. М. *Лексика старославянского языка. Опыт анализа мотивированных слов по данным древнеболгарских рукописей X–XI вв.* М.

**Tseytlin, R. M. 1977:** Tseytlin, R. M. *Leksika staroslavyanskogo yazóka. Opót analiza motivirovannóh slov po dannóm drevnebolgarskih rukopisey X–XI vekov.* М.

**Цейтлин, Р. М. 1986:** Цейтлин, Р. М. *Лексика древнеболгарского языка X–XI вв.*, С..

**Tseytlin, R. M. 1986:** Tseytlin, R. M. *Leksika drevnebolgarskogo yazka X–XI vekov,* S.

**Arumaa, P. 1985:** Arumaa, P. *Urslavische Grammatik.* Bd. 3, Heidelberg.

**Baur, R. 1968:** Baur, R. *Untersuchungen zur Nominalkomposition im Altbulgarischen, insbesondere im Šestodnev des Exarchen Johannes.* Dissertation. Saarbrücken.

**Brodowka-Honowska, M. 1960:** Brodowka-Honowska, M. *Slowotwórstwo przymiotnika w języku starocerkiewno-slowiańskim.* Kraków-Wrocław-Warszawa.

**Dikenman, E. 1934:** Dikenman, E. *Untersuchungen über ie Nominalkomposition im Russischen.* Teil I: Einleitung und Material. Leipzig.

**Jagiè V. 1899:** Jagiè V. Die slavischen Composita in ihrem ersten sprachgeschichtlichen Auftreten. // *ASPh*, 20, 1898, p. 519–556; 31, S. 28–43.

**Mastrelli, C. A. 1952:** Mastrelli, C. A. *La composizione nominale nella traduzione slava dei Vangeli.* Archivio Glottologico Italiano, 37, 149–172.

**Miklosich, F. 1875:** Miklosich, F. *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. II, Stammbildungslehre.* Wien.

**Molnár N. 1964:** Molnár N. *The calques of Greek origin in the most ancient old slavic gospel texts.* // *StS*. 10, p. 99–146.

**Pohl, H. D. 1970:** Pohl, H. D. *Studien zu den altslavischen Nominalkomposita den indogermanischen und gemeinslavischen zusammengesetzten Personennamen.* Diss. Wien.

**Sadnik, L. 1967–1983:** Sadnik, L. *Des Johannes von Damaskus 'Εκθησις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως in der Übersetzung des Exarchen Johannes,*

herausgegeben von Linda Sadnik. B. 1, 2, 3. Wiesbaden – Freiburg I. Br., (= Monumenta linguae Slavicae dialecti veteris. Fontes et dissertationes, T. 5), S. 322, 412, 302.

**Schumann, K. 1958:** Schumann, K. *Die griechischen Lehnbildungen und Lehnbedeutungen im altbulgarischen*, Berlin.

**Tchéremissinoff, K. 1983:** Tchéremissinoff, K. Les mots composés dans les traductions médiévales du grec. Structure formelle et structure syntaxique. – *Revue des Études slaves*. Paris, LV/I, 35–42.

**Vaillant, A. 1948:** Vaillant, A. *Manuel du vieux slave*. T. I. Paris.

**Zett, R. 1970:** Zett, R. *Beiträge zur Geschichte der Nominalkomposita im Serbokroatischen. Die altserbische Periode*. Köln-Wien.